

Поліомієліт: святкувати перемогу зарано

Хто знає, що таке поліомієліт, скільки дітей вбивала та калічила ця хвороба по всьому світу ще кілька десятиліть тому, той не буде вагатися: а чи потрібна нашим дітям вакцинація? Спитайте в бабусь: вони добре пам'ятають часи, коли дитячий параліч був реальною загрозою, коли в кожного серед знайомих були люди, які роками лікувалися від наслідків поліомієліту та не завжди їх долали. У 50-х роках минулого століття в Європейському регіоні паралітичну форму поліомієліту щорічно діагностували у 25–30 тис. дітей. Завдяки масовій вакцинації дітей в усьому світі в більшості країн хворобу ліквідовано, але виявилось, що святкувати перемогу ще зарано...

ЧИМ НЕБЕЗПЕЧНИЙ ПОЛІОМІЄЛІТ?

Поліомієліт — вірусна інфекція, яка передається крапельним або перорально-фекальним шляхом (поліомієліт — типова «хвороба брудних рук»). Найчастіше він загрожує дітям віком до 5 років. Зараження відбувається через рот, вірус розмножується в кишечнику та спричиняє ураження нервової системи. Специфічний прояв поліомієліту — розвиток в'ялих паралічів, переважно ніг і тулуба. Паралічі кінцівок є причиною інвалідності 30–40% хворих. У 5–10% осіб розвивається параліч дихальних м'язів — основна причина летальності при цій хворобі.

ЧОМУ В УКРАЇНІ ЗНОВУ ЗАГОВОРИЛИ ПРО НЕБЕЗПЕКУ ЗАРАЖЕННЯ ПОЛІОМІЄЛІТОМ?

У 2015 р. в Україні підтверджено активну циркуляцію вірусу поліомієліту. Це були перші випадки хвороби в Європі з 2010 р., в Україні — з 2006. У даному випадку йдеться не про дикий штам, а про вірус вакцинного походження. Його циркуляція стала можливою внаслідок зниження колективного імунітету через велику кількість невакцинованих дітей.

Крім того, слід пам'ятати, що дикий штам вірусу поліомієліту не припиняв циркуляції в Афганістані, Пакистані та Нігерії. Хвороба не знає кордонів, і її поширенню світом наразі сприяє величезна кількість біженців з Близького Сходу, які шукають у Європі порятунку від війни та злиднів. Особливо вразливі діти, які живуть у районах з низьким рівнем вакцинації, тобто колективного імунітету.

На кожен випадок паралічу від 200 до 1000 дітей переносять хворобу безсимптомно, тобто якщо виявлено та ізольовано 2 хворих, то ще кілька сотень дітей продовжують поширювати вірус. Перервати циркуляцію вірусу в країні може одночасна масова вакцинація дітей пероральною поліомієлітною вакциною (ППВ) в 3 раунди.

ЯКІ ВАКЦИНИ ЗАСТОСОВУЮТЬ ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ ПОЛІОМІЄЛІТУ?

Існує два типи поліомієлітних вакцин:
- ППВ містить живий ослаблений вірус поліомієліту. Її вводять перорально — крапають в рот;

- інактивована поліомієлітна вакцина (ІПВ) містить убитий вірус поліомієліту. ІПВ вводять ін'єкційно.

ППВ та ІПВ належать до безпечних вакцин. Єдиним серйозним ускладненням ППВ є так званий вакцино-асоційований поліомієліт (ВАП): у одного вакцинованого з 2,4 млн можливий розвиток хвороби після вакцинації. Щоб уникнути ВАП, вакцинацію починають з ІПВ — інактивована вакцина створює імунітет, достатній для запобігання

ВАП. Тобто ІПВ є безпечною в принципі, а ППВ — безпечною для раніше щеплених ІПВ. У багатьох країнах, зокрема в Україні, використовують комбіновані схеми імунізації проти поліомієліту: спочатку вакцинують ІПВ, а потім — ППВ.

У ППВ є ще одна особливість: після щеплення ОПВ дитина виділяє в навколишнє середовище поліовірус вакцинного походження, що може спричинити ВАП у нещеплених людей, які контактують з дитиною. Ризик виникнення ВАП у контактних осіб тим вищий, чим більше навколо людей, які не були щеплені проти поліомієліту.

НАВІЩО ВЗАГАЛІ ВИКОРИСТОВУВАТИ ППВ, ЯКЩО ІПВ ДОСТАТНЬО ДЛЯ ЗАХИСТУ ВІД ХВОРОБИ?

ІПВ має важливі переваги перед ІПВ. ППВ зручна у використанні, забезпечує швидкий розвиток тривалого індивідуального імунітету і, що принципово, високий рівень колективного імунітету. Справа в тому, що ППВ на відміну від ІПВ забезпечує формування місцевого імунітету в кишечнику. Якщо людині, щепленій ППВ, у кишечник потрапляє вірус, імунна система його знешкодує, і передача поліовірусу в навколишньому середовищі переривається. ІПВ стимулює лише дуже низький рівень імунітету проти поліовірусу в кишечнику і в результаті забезпечує індивідуальний захист проти поліомієліту, однак не здатна запобігти поширенню дикого поліовірусу. У дітей, правильно щеплених за календарем з використанням ІПВ, практично відсутній ризик захворіти, але вони можуть бути носіями і поширювачами вірусу. Саме тому таким дітям рекомендують додаткову вакцинацію ППВ.

Нагадаємо, що будь-яку вакцинацію слід проводити тільки в медичному закладі після огляду педіатра.

За матеріалами ВОЗ:

<http://www.who.int/topics/poliomyelitis/faq/ru/>

З «КАЛЕНДАРЯ ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЩЕПЛЕНЬ В УКРАЇНІ»*

«Вакцинацію дітей для профілактики поліомієліту проводять у віці 2 міс, 4 міс, 6 міс, 18 міс, 6 років та 14 років. ІПВ застосовують для перших 2-х щеплень, а за наявності протипоказань до введення ППВ — для всіх наступних щеплень за цим Календарем. Вакцину ППВ застосовують для 3–6-го щеплень (щеплення за віком — 6 міс, 18 міс, 6 років та 14 років) за відсутності протипоказань до введення ППВ... Дітям, які перебувають у сімейному оточенні, дитячих закладах закритого типу з ВІЛ-інфікованими або особами, яким протипоказано введення ППВ, щеплення проводяться виключно ІПВ».

«Щеплення дітей з порушенням цього Календаря призначає лікар з такого розрахунку, щоб дитина встигла одержати 4-разове щеплення проти поліомієліту до 17 років 11 міс 29 днів... Для проведення першого та другого щеплень незалежно від віку використовують ІПВ».

Мінімальний інтервал, який допускається до введення вакцини проти поліомієліту особам з порушенням Календаря, становить 1 міс.

* Наказ Міністерства охорони здоров'я України 16.09.2011 № 595 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України 11.08.2014 № 551)